

Cần Thơ, ngày 01 tháng 10 năm 2017

Tham luận

PHÁT TRIỂN NGHỀ NUÔI CÁ TRA GẮN VỚI THỊ TRƯỜNG

1. Tình hình nuôi và xuất khẩu cá tra các tháng đầu năm 2017

Theo số liệu từ Tổng cục Thủy sản, các tháng đầu năm 2017, diện tích nuôi mới cá tra các tỉnh ĐBSCL là 1.330 ha (tăng 19% so với cùng kỳ năm 2016), diện tích thu hoạch là 1.298 ha (tăng 9,2% so với cùng kỳ năm 2016), sản lượng đạt 405.075 tấn (tăng 8% so với cùng kỳ năm 2016) với năng suất trung bình đạt 312 tấn/ha (so với năm 2016 là 313 tấn/ha). Các tỉnh có diện tích nuôi và sản lượng thu hoạch cao như Đồng Tháp, Bến Tre, An Giang, Cần Thơ.

Các tháng đầu năm 2017, giá cá tra nguyên liệu khoảng 24.000 - 27.000đ/kg. Hiện nay giá cá đang ở khoảng 24.00 - 25.000 đ/kg, giá cao nhất trong khoảng 03 năm trở lại đây. Giá cá tra nguyên liệu phụ thuộc vào nhiều yếu tố như tình hình xuất khẩu, sản lượng cá tra và các yếu tố khác.

Đầu năm 2017, diễn biến giá cá giống cũng tăng theo biến động của giá cá nguyên liệu, dao động từ 28.500 - 39.000đ/kg (loại 30 con/kg). Lũy kế số lượng giống thả các tháng đầu năm 2017 là 669 triệu con. Các tỉnh có số lượng giống thả cao như Đồng Tháp, Bến Tre, An Giang, Cần Thơ.

Về tình hình tín dụng: Cần có chính sách vay vốn dài hạn, lãi suất thấp cho doanh nghiệp nuôi và doanh nghiệp chế biến có sản phẩm giá trị gia tăng hoặc doanh nghiệp cam kết chế biến sản phẩm có chất lượng cao. Các nỗ lực tái cấu trúc sản phẩm cá Tra, ứng dụng công nghệ cao trong sản xuất sản phẩm cá tra (dầu cá của IDI, collagen của Vĩnh Hoàn,...) nhưng đến nay các doanh nghiệp dẫn đầu ngành vẫn tự thân vận động tài chính để dần chuyển đổi. Chính sách hỗ trợ tài chính cho doanh nghiệp về khoa học công nghệ cao cần đi vào thực tiễn đối với ngành cá tra để hỗ trợ cho doanh nghiệp.

Góp ý kế hoạch triển khai Nghị định 55/2017/NĐ-CP: bổ sung Hiệp hội cá tra Việt Nam vào đơn vị phối hợp thực hiện Nhiệm vụ xây dựng, hướng dẫn và triển khai kế hoạch quản lý môi trường và chương trình giám sát dịch bệnh cá Tra. Cần có sự hỗ trợ của Tổng cục thủy sản và chi cục thủy sản địa phương để nâng cấp website bản đồ vùng nuôi cá tra đang có của Hiệp hội, nhằm cập nhật thêm dữ liệu đầy đủ tất cả vùng nuôi cá tra nằm trong vùng quy hoạch, thực hiện cho truy xuất nguồn gốc sản phẩm,

thực hiện nhiệm vụ hoàn thiện cơ sở dữ liệu Quốc gia Quản lý thông tin sản xuất và tiêu thụ cá Tra.

Về tình hình xuất khẩu: Theo số liệu thống kê của hải quan Việt Nam, tổng kim ngạch xuất khẩu cá tra đến ngày 30/4/2017 đạt 518,6 triệu USD, tăng 2,2% so với cùng kỳ năm 2016. Thị trường Mỹ, EU, Asean giảm so với cùng kỳ 2016. Thị trường TQ&HK, Brazil, Mexico, Colombia, Ả-rập Xê-út tăng so với cùng kỳ 2016.

Kim ngạch xuất khẩu cá tra sang Trung Quốc 04 tháng đầu năm 2017 đứng đầu (103 triệu USD, chiếm 19,9% tỷ trọng). Trung Quốc là thị trường nhập khẩu mới nổi, giá trị và cơ cấu kim ngạch xuất khẩu ngày càng có xu hướng tăng (năm 2014 là 6,4%, năm 2015 là 10,3%, năm 2016 là 17,8 %). Kế đến là thị trường Mỹ, EU lần lượt chiếm tỷ trọng là 17,4% và 12,6%. Xuất khẩu cá tra chứng kiến sự sụt giảm của thị trường EU liên tiếp trong những năm gần đây.

Hiện nay, Việt Nam có khoảng 200 doanh nghiệp xuất khẩu cá tra đến khoảng 139 thị trường. Trong đó, các khối thị trường dẫn đầu là Trung Quốc, Mỹ, EU, ASEAN, Canada, Trung Đông, Nhật Bản.

2. Chiến lược phát triển bền vững ngành hàng cá tra Việt Nam

Để ngành cá có thể phát triển bền vững và đáp ứng trước những cơ hội, thách thức hiện nay, việc cải thiện chất lượng, hình ảnh sản phẩm và xây dựng thương hiệu là rất cần thiết.

(1) Thúc đẩy cải thiện chất lượng ngành cá: Trọng tâm của việc thúc đẩy cải thiện chất lượng ngành hàng cá Tra được tập trung vào việc cải thiện chất lượng con giống, chất lượng cá Tra nguyên liệu ở khâu nuôi gắn liền với việc cải thiện chất lượng môi trường để hoạt động cải thiện ngành hàng mang tính bền vững.

(2) Phát triển thị trường tiêu thụ trong nước và quốc tế - củng cố hình ảnh, kênh bán hàng mới: Ngoài việc xây dựng chiến lược thị trường cần phải xây dựng các phương tiện mới để hỗ trợ kinh doanh nhằm bán được nhiều hàng, hàng có chất lượng như: Xây dựng các trang mạng bán hàng (e – commerce); Phát triển Sàn giao dịch thủy sản, thực phẩm.

(3) Thúc đẩy cạnh tranh và tái cấu trúc ngành hàng cá Tra: Thúc đẩy môi trường cạnh tranh được thực hiện ở tất cả các phân khúc từ hộ nuôi, khu vực giống, chế biến và các ngành, dịch vụ hỗ trợ.

- Nhà nước cần hỗ trợ ở những khâu doanh nghiệp hiện nay chưa làm được như nghiên cứu về giống, bảo vệ giống – gen, nghiên cứu công nghệ - kỹ thuật.

- Thực hiện xếp hạng doanh nghiệp trong các phân khúc trong chuỗi ngành hàng nhằm phân nhóm các nhà cung cấp tốt cung cấp sản phẩm dịch vụ cho thị trường và thúc đẩy hoạt động cạnh tranh lành mạnh giữa các doanh nghiệp

- Tái cấu trúc ngành hàng cá tra thực hiện ở các nội dung: Tái cấu trúc về thị trường, tái cấu trúc về sản phẩm và chất lượng sản phẩm, tái cấu trúc về tài chính doanh nghiệp; Tái cấu trúc về quản trị doanh nghiệp.

(4) Xây dựng và phát triển cụm ngành, chuỗi ngành: Chuỗi ngành đi từ khâu sản xuất giống đến khâu tiêu thụ cuối cùng là bán lẻ đến người tiêu dùng.

Hiệp hội đóng vai trò quan trọng trong việc liên kết thông qua các hoạt động của mình:

- Đề xuất, kiến nghị các thể chế, chính sách cho ngành cá tra và ngành thủy sản nói chung

- Tăng cường các hoạt động xúc tiến đầu tư cho các tác nhân tham gia chuỗi ngành, cụm ngành;

- Tìm kiếm những vị trí, những việc chuẩn bị cho sự hình thành, phát triển các mô hình mới như mô hình trung bày – giới thiệu, sản xuất – chế biến, chuyển sang sản giao dịch thủy sản.

- Thúc đẩy triển khai thực hiện trung tâm dịch vụ hỗ trợ cho ngành cá ở Cần Thơ theo quy hoạch đã được phê duyệt của Chính phủ. Việc thành lập khu logistics trong trung tâm giao dịch cá tra bảo đảm đáp ứng tốt nhu cầu của sản xuất và lưu thông hàng hóa trong nước và xuất nhập khẩu, phù hợp với chủ trương của Chính phủ theo Quyết định số 1012/QĐ-TTG ngày 03/07/2015 về việc phê duyệt quy hoạch phát triển hệ thống trung tâm Logistics trên địa bàn cả nước đến năm 2020, định hướng đến năm 2030. Ngành cá tra rất cần có đầu tư phát triển hạ tầng Trung tâm nghề cá tại ĐBSCL. Đề xuất Bộ Nông nghiệp và phát triển nông thôn xem xét và hỗ trợ về chính sách cũng như kinh phí để thực hiện lộ trình.

(5) Nâng cao chất lượng sản phẩm, xây dựng hình ảnh và thương hiệu cá Tra Việt Nam: Nâng cao chất lượng sản phẩm, xây dựng hình ảnh và thương hiệu cá Tra Việt Nam, cần được nhà nước ủng hộ thông qua Chương trình hội chợ cho ngành cá tra riêng biệt mà từ lâu nay được thực hiện chung chung thông qua gian hàng Việt Nam với đủ loại thủy sản Việt Nam.

(6) Chiến lược thị trường: Tập trung phát triển các thị trường có sẵn, ở 4 thị trường Mỹ, EU, Trung Quốc, Asean với thị phần chiếm từ 50-60%. Bên cạnh đó, xúc tiến sản phẩm cá tra tiêu thụ thị trường trong nước có ý nghĩa vô cùng to lớn và quan trọng.

7) Nghiên cứu, ứng dụng và tuyên truyền khoa học công nghệ trong khâu sản xuất giống, nuôi, thức ăn: áp dụng tiêu chuẩn như BAP, Global GAP vào cơ sở sản xuất giống; nâng cao chất lượng cá bố mẹ, nâng cao sức đề kháng cá nuôi thông qua các loại thức ăn bổ sung.

3. Vai trò của Hiệp hội cá tra Việt Nam đối với chuỗi ngành hàng cá tra

Từ khi thành lập đến nay, Hiệp hội phải thực hiện những công việc đột xuất được giao từ Chính phủ và đã nỗ lực đạt được các hoạt động cụ thể hỗ trợ cho ngành hàng: xây dựng trang web bản đồ vùng nuôi và thương mại điện tử; tổ chức hoạt động nhận thức về hình ảnh cá Tra chất lượng qua hội thi Mekong Chef; công bố thông tin qua trang tin tức Hiệp hội phối hợp truyền thanh VOV cập nhật giá từ con giống, thức ăn, nguyên liệu 2 lần/ tuần phủ rộng Việt Nam. Tham gia các hội chợ quốc tế và trong nước. Hội thảo và đào tạo, dự án phát triển thuộc Dự án Phát triển cụm ngành Nông nghiệp nông thôn Việt Nam (QĐ 644 của Thủ tướng Chính phủ), phối hợp Cục thú y và các dự án của NGOs khác như Nâng cao năng lực cho DN nhỏ và vừa thông qua hệ thống xúc tiến XK địa phương (SECO).

Trong năm 2017, các hoạt động của Hiệp hội dựa trên nền tảng các hoạt động đã thực hiện trong năm 2016 và các phương hướng nhiệm vụ đề ra trong nhiệm kỳ II, để thực hiện các hoạt động cụ thể và xây dựng các hoạt động chiến lược dài hạn để hỗ trợ ngành hàng cá tra phát triển.

- Hoạt động Thu thập Thông tin ngành hàng (số liệu về diện tích, sản lượng, xuất khẩu ngành cá tra): Nhằm cập nhật kịp thời nguồn dữ liệu của ngành, cung cấp phục vụ cho hội viên; phục vụ cho báo cáo cơ quan Bộ ngành trung ương đến địa phương. Tăng cường mối liên kết hợp tác với các bên liên quan và tạo lòng tin cho hội viên.

- Trong thời gian sắp tới, trong đào tạo cần phải gắn với sản phẩm và khởi nghiệp, đòi hỏi phải có tính chuyên sâu, cần tư vấn những công việc cặn kẽ để giải quyết các vấn đề của doanh nghiệp, phát triển giáo trình tư vấn khởi nghiệp ngành thủy sản.

- Trong năm 2017, kế hoạch thực hiện 09 lớp đào tạo và 03 Hội thảo chuyên về thủy sản như nuôi trồng, quản trị DN, quản trị nhà máy, Quản trị nhân lực, Kế toán hay thuế, điều kiện xuất khẩu (thương mại), quảng bá tiếp thị bán hàng online, kỹ năng kinh doanh online cho hộ nuôi, doanh nghiệp xuất khẩu, doanh nghiệp phụ trợ trong ngành, tương ứng với các thời gian phù hợp trong năm.

- Thực hiện cơ chế cạnh tranh mềm để nâng cao chất lượng kinh doanh của DN và hội viên cho sự phát triển bền vững: Trao bằng khen doanh nghiệp Hội viên phát triển bền vững thông qua hệ thống tiêu chí xét thưởng cụ thể của Hội đồng do HH cá Tra lựa chọn.

- Mekong Chef 2017: Tiếp nối sự thành công của 02 lần trước, *Mekong Chef 2017* sẽ tiếp tục giới thiệu ít nhất 30 món ăn được chế biến từ cá Tra từ các đầu bếp trong nước và quốc tế, kết hợp với hoạt động biểu diễn ẩm thực của các đầu bếp nổi tiếng và chương trình “*dùng thử sản phẩm cá tra Việt Nam*” - đây là một trong những hoạt động xúc tiến thương mại có hiệu quả và luôn thu hút được sự quan tâm của

khách đến tham quan sự kiện. *Mekong Chef 2017* được tổ chức trong khuôn khổ “Triển lãm quốc tế chuyên ngành Thủy sản hàng đầu Việt Nam” tại Trung tâm Hội chợ Triển lãm Quốc tế Cần Thơ ngày 26/10/2017. Thu hút hơn 100 gian trưng bày và 1.500 khách tham quan từ nhiều quốc gia trên thế giới, thông qua tổ chức chuyên nghiệp nâng tầm sự kiện quốc tế của đơn vị UBM. Mặt khác, Hiệp hội thực hiện tour tham quan vùng sản xuất cá tra tiêu chuẩn, các địa điểm nổi tiếng ĐBSCL dành cho khách tham quan sự kiện trong nước và quốc tế.

- Xây dựng kế hoạch làm báo hình trên kênh VTV9, Truyền hình Vĩnh Long: mở chuyên mục chuyên về cá Tra nhằm quảng bá hình ảnh cá tra Việt Nam. Bên cạnh đó, có thể giới thiệu thêm về nhiều nội dung như kỹ thuật nuôi, giống, quản lý dịch bệnh.

- Thực hiện kế hoạch vận động doanh nghiệp Hội viên tham gia các Hội chợ quốc tế nhằm khẳng định ngành hàng cá Tra tiếp tục cải thiện để phát triển: Hội chợ Ẩm thực Thương mại Điện tử tại Vũ Hán - Trung Quốc từ 28/3-30/03/2017; Hội chợ thủy sản tại Boston - Mỹ từ 19/03- 21/03/2017; Hội chợ Nông nghiệp tại Iran (Iran Agro Food) từ 22/05- 25/05/2017; Hội chợ Exhibition of Halal protein products and related industries tại Iran từ 16/10- 19/10/2017; Hội chợ Thủy sản tại Thanh Đảo - Trung Quốc từ 01/11- 03/11/2017.

- Hiệp hội tham gia hợp tác Dự án “Đẩy mạnh sự đóng góp nhiều bên cho Hợp tác quốc tế về các giải pháp bền vững cho phát triển nuôi trồng thủy sản ở Đông Nam Á (EURASTIP)”. Mục tiêu là đánh giá và chuẩn bị cho việc thành lập một diễn đàn nhiều bên quốc tế - Diễn đàn đổi mới và công nghệ Á-Âu. Tập trung vào các hoạt động mang lại lợi ích nuôi trồng thủy sản bền vững: đổi mới giáo dục, đào tạo và xây dựng năng lực; Làm tương đồng các tiêu chuẩn và chứng nhận; Gia tăng sự hợp tác Á-Âu.

Chương trình hoạt động dài hạn của Hiệp hội:

(1) Đề án đào tạo nâng cao năng lực cho nguồn lao động hoạt động trong ngành thủy sản.

(2) Đề án dịch vụ cung cấp tin tức, thông tin dữ liệu ngành cá tra trên Website.

(3) Đề án Tôn vinh, khen thưởng thành phần trong chuỗi ngành hàng cá tra.

(4) Đề án Cẩm nang danh bạ doanh nghiệp trong chuỗi ngành thủy sản ĐBSCL.

(5) Thực hiện liên kết, phối hợp, hỗ trợ từ các cơ quan trung ương địa phương, các tổ chức quốc tế và phi chính phủ.

HIỆP HỘI CÁ TRA VIỆT NAM